

електронними технологіями, нерозвиненість таких послуг, як електронна торгівля, дистанційна робота, обмін інформацією між владою, громадянами та фірмами. Важливе значення з точки зору оптимізації процесів зайнятості в умовах інтелектуалізації економіки має повна лібералізація послуг та інформаційних мереж, просування справжньої конкуренції на місцевому та національному рівнях. Робочі місця створюються тоді, коли товари та послуги виробляються в певних місцевостях, але залежать від впливу глобальної конкуренції та здатні задовольнити вимоги світових ринків.

Список літератури

1. Келлі, Д. Р. Людський вимір буття: суспільна думка в західній правовій традиції [Текст] / Дональд Р. Келлі ; пер. з англ. Г. Є. Краснокутського. – Одеса : АОБАХВА, 2002. – 328 с.

2. Колот, А. М. Розвиток відносин власності та його вплив на соціально-трудоу сферу [Текст] / А. М. Колот // Економіст. – 2001. – № 4. – С. 39–41.

3. Лібанова, Е. М. Соціальні аспекти економічного зростання в Україні [Текст] / Е. М. Лібанова // Україна на порозі ХХІ століття: уроки реформ та стратегія розвитку. – К. : НТУУ КПІ, 2008. – С. 64–78.

4. Онікієнко, В. В. Продуктивна зайнятість: зміст, актуальні проблеми і шляхи досягнення [Текст] / В. В. Онікієнко, Н. І. Коваленко. – К. : Прінт-експрес, 2008. – С. 50.

5. Яковлева, Е. В. Интеллектуализация персонала как технология инновационного управления персоналом в современных социально-экономических условиях [Текст] / Е. В. Яковлева // ИнвестРегион. – 2011. – № 2.

6. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <epp.eurostat.ec.europa.eu>.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© І.О. Давидова, 2011.

УДК 004.738.5: 338.46

О.А. Кулініч, канд. екон. наук

В.Ю. Андросов

ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ МЕРЕЖНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Подано класифікацію різновидів сучасного банківського обслуговування, визначено переваги та недоліки для клієнтів певних моделей. Проведено дослідження тенденцій розвитку інтернет-банкінгу у світі та в Україні.

Представлена классификация видов современного банковского обслуживания, определены превосходства и недостатки для клиентов определённых моделей. Проведено исследование тенденций развития интернет-банкинга в мире и в Украине.

Classification of types of modern bank service is presented, certain superiority and failings for the clients of certain models. Research of progress of internet-banking trends is conducted in the world and in Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні в умовах жорсткої конкуренції якість роботи банку з клієнтами багато в чому визначається не тільки набором надаваних послуг, а й рівнем розробки новаторських технологій та ідей, які значно спрощують процес взаємодії клієнтів з банком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій спирається на вивчення змін у законодавчих постановках України щодо положень про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням, про платіжні системи та переказ грошей в Україні. Це зумовлює актуальність досліджень теоретичних аспектів сучасного розвитку банківської системи України та організаційних питань мережного банкінгу, які розглянуто в наукових працях О.І. Барановського, І.Г. Владимирової, Е. Мошенець, О. Голуб, Р. Любар, С. Мотусьяк, В.М. Рогози та ін.

Мета та завдання статті. З огляду на ступінь розробки визначеної для дослідження проблеми, метою статті є проведення аналізу становлення і розвитку інтернет-банкінгу в Україні як складової мережної інфраструктури. Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

- визначити місце інтернет-банкінгу в сучасному розвитку інтернет-комерції;
- розкрити переваги та недоліки різних моделей банківського обслуговування;
- провести аналіз тенденцій розвитку інтернет-банкінгу у світі;
- дослідити проблеми і перспективи вітчизняних банків у сфері інтернет-банкінгу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Електронний банкінг (E-banking) – це діяльність банку з надання комплексу послуг клієнтам за допомогою комп'ютерних технологій. До його складових належать:

- управління рахунками (виписки, перекази з рахунка на рахунок, баланси);

- інвестування коштів (депозити, цінні папери, валютні операції);
- перекази та оплата рахунків за товари та послуги;
- консультаційні та інформаційні послуги;
- кредитні операції;
- ризик-менеджмент, тобто управління ризиками.

Спектр послуг, що надається клієнтам електронного банкінгу, практично не відрізняється від того, що доступний клієнтам в офісі банку. Таким чином, електронними банківськими послугами є дії банку, спрямовані на вдосконалення та реалізацію звичних банківських операцій шляхом використання інформаційних систем. Безперечно, електронні послуги базуються на відомих банківських операціях і не можуть існувати відокремлено. Але поява інтернет-комерції стала результатом пропозиції відносно нових банківських продуктів, таких, як обслуговування платежів інтернет-магазину, електронна сертифікація, "мобільний банкінг" (використання мобільного зв'язку та SMS-повідомлень), віртуальні платіжні картки та інші, що стали результатом розвитку Всесвітньої мережі [1].

Розвиток віддалених банківських послуг надає клієнтам банку можливість оперування коштами без безпосереднього контакту з банківськими службовцями. Основні різновиди сучасного банківського обслуговування являють собою телефонний банкінг, відео-банкінг, РС-банкінг, інтернет-банкінг.

Банк, упроваджуючи ту чи іншу модель електронного обслуговування, повинен врахувати можливості та побажання клієнтів, а також особливості їх операцій. На жаль, сьогодні багато потенційних клієнтів не розуміють, що дасть їм те чи інше банківське нововведення, тому виникає необхідність розробки пакетів послуг. Таблиця 1 відображає переваги та недоліки для клієнтів (адже послуга завжди спрямовується саме на споживача).

Вітчизняні банки вже мають достатній досвід роботи з системами "клієнт-банк" та телебанкінгу. Одним з напрямків удосконалювання банківських послуг в Україні є розвиток інтернет-банкінгу.

Цей різновид банкінгу є найбільш прогресивним, зручним та перспективним. Клієнту немає необхідності купувати чи встановлювати спеціальне програмне забезпечення. Достатньо отримати в банку ім'я та пароль для входу в систему та дискету з ключем для електронного підпису своїх розпоряджень банку. Саме тут і з'являються великі можливості для банку в наданні послуг, а для клієнта – в максимально зручному шляху отримання цих послуг.

Таблиця 1 – Переваги та недоліки використання різних видів банкінгу [2]

Вид банкінгу	Перевага використання	Недолік використання
Телебанкінг	Досить висока мобільність, достатня швидкість, невеликі витрати	Малі можливості, незручність, відсутня можливість передачі документів до банку
PC-banking ("Клієнт-банк")	Високий рівень захисту, існує можливість обміну документами	Висока вартість, необхідність установлення програмного забезпечення, низький рівень мобільності
Відеобанкінг	Зручність у "живому" спілкуванні, поєднання всіх переваг електронного банкінгу	Занадто високі витрати на виготовлення та впровадження, невисока конфіденційність
Інтернет-банкінг	Висока мобільність, невеликі затрати, зручність, можливість обміну документами, широкі інформаційні можливості, універсальність	Недостатня захищеність від несанкціонованого втручання, необхідність мати комп'ютер та телефонну лінію одночасно

Зазначимо, що, окрім послуг з управління рахунком, Інтернет надає змогу отримувати високоякісну аналітичну інформацію у вигляді графіків, курсів, звітів, новин. Набір такої інформації клієнт із легкістю може підбирати для себе самостійно. Для тих, хто не має часу або бажання власноруч заходити на сайт банку і шукати потрібну інформацію, банк може надавати послугу e-mail розсилки. Тобто відсилати клієнту електронною поштою всю необхідну інформацію. Крім того, банк може спростити процедуру подання різних документів шляхом прикріплення до сайта бланків всіляких заявок, доручень, договорів у текстовому форматі. Інтернет-банкінг вдало виконує функцію консалтингу, оскільки дозволяє у зручній формі спілкуватися. Для активніших клієнтів банк може впровадити систему, яка дозволяє брати участь у валютних торгах, купівлі-продажу цінних паперів, у вигідному розміщенні вільних коштів, а головне – обслуговувати електронну комерцію. У розвинених країнах, де інтернет-технології завжди знаходяться в центрі уваги великих інвесторів, на світ з'явилися віртуальні банки, які базуються на www-сервері – віртуальному офісі, який виконує ті ж функції, що і традиційний банк. Вартість послуг такого віртуального банку суттєво знижується завдяки використанню менших приміщень, невеликого штату співробітників, відсутності сховищ. Але поки що через технічну складність реалізації такого проекту (а значить, і високу вартість) та недовіру потенційних клієнтів, вони явля-

ють собою поодинокі приклади або тісно пов'язані з традиційними фінансовими установами. Зрозуміло, що в Україні до таких проєктів ще далеко.

Від якості й різноманітності вищезазначених послуг залежать стан банківського бізнесу в цілому, ступінь задоволеності клієнтів зокрема і, як наслідок, рівень доходу самих банків. Із точки зору клієнтів, інтернет-банкінг має незаперечні переваги порівняно з послугами РС-банкінгу. По-перше, клієнти використовують стандартне інтернет-з'єднання замість з'єднання з модемним пулом банку. По-друге, зникає необхідність установа спеціального програмного забезпечення. Усі необхідні операції та платежі здійснюються за допомогою браузерів під час заповнення стандартних web-форм. Недоліком інтернет-банкінгу є передавання конфіденційної інформації з відкритих каналів зв'язку.

З метою забезпечення безпеки переданої інформації в системах інтернет-банкінгу використовуються два рівні захисту. По-перше, для входу в систему клієнт вводить ідентифікаційні дані – логін та пароль. Можливість перехоплення конфіденційної інформації в момент її передавання запобігається шифруванням даних, що пересилаються.

Другий і найістотніший момент полягає в авторизації клієнта, тобто в перевірці його прав на здійснення транзакції. Із цією метою вся передана інформація підписується ЕЦП клієнта. Цей підпис автентифікує користувача і дозволяє йому зробити необхідні операції. ЕЦП є підтвердженням дійсності, цілісності й авторства електронних документів.

Аналіз тенденцій розвитку інтернет-банкінгу у світі доводить, що на даний момент банківський інтернет-сервіс на Заході є одним із найдинамічніших сегментів електронної комерції. Уже зараз можна говорити про формування цього сектору ринку послуг – близько 80 з 100 найбільших банків надають послуги інтернет-банкінгу. Сьогодні у світі нараховується понад 1500 банків, що надають своїм клієнтам можливість доступу до рахунків через інтернет.

За звітом аналітичної компанії Fitch IBCA, частка клієнтів найбільших європейських банків, які користуються послугою інтернет-банкінгу, перевищує 10%: SE Banken (Швеція) – 380000 клієнтів (25% від загальної кількості клієнтів), MeritaNorbanken (Фінляндія/Швеція) – 1030000 (15%), Deutsche Bank (Німеччина) – 650000 (8%), Barclays (Великобританія) – 540000 (4%), BSCN (Іспанія) – 500000 (2%). У США майже всі найбільші банки надають послугу інтернет-банкінгу, у тому числі Citicorp, Bank of America, Wells Fargo, Bank One, First Union [2].

Якщо розглядати сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій, можна дійти висновку, що ідеальним бізнес-комплексом користувача послуг інтернет-банкінгу має стати ноутбук і стільниковий телефон для серйозних фінансових операцій або мобільний телефон із WAP-протоколом і міні-сенсорним екраном для керування рахунком і читання інформації.

Надання послуг інтернет-банкінгу на Заході має специфічні риси порівняно з подібними українськими проектами.

По-перше, система інтернет-банкінгу не абстрагується від веб-сайта банку. Вона не має окремої назви, але має єдиний користувацький інтерфейс і дизайн, вхід у неї здійснюється з головної веб-сторінки банку.

По-друге, реєстрація в системі та відкриття інтернет-рахунка може відбуватися без відвідування офісу банку (безпосередньо в Інтернеті).

По-третє, для забезпечення захисту використовуються тільки стандартні методи, у тому числі найпоширеніший протокол шифрування інформації SSL.

По-четверте, за користування системою не стягується абонентська плата і плата за підключення. Навпаки, клієнти заохочуються до використання інтернет-банкінгу зниженням оплати за стандартні банківські послуги.

Розвиток інтернет-банкінгу в Україні може відбуватися за декількома напрямками.

По-перше, переважна більшість банків будуть мати веб-сторінки кожного регіонального відділення. Майже всі з них будуть працювати із системами типу "клієнт-банк".

По-друге, очікується широке співробітництво банків з інтернет-магазинами. Досить реальним може стати створення масштабного проекту за участю альянсу великих банків зі створення платіжної системи, яка буде обслуговувати тільки інтернет-торгівлю. З розвитком Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) очікується широке розповсюдження такого носія електронних грошей, як смарт-карти.

По-третє, неважко допустити появу нових фінансових інститутів, фінансових або інтернет-порталів, які об'єднують технічні можливості з усіма фінансовими установами, інтернет-провайдерами, засобами масової інформації та іншими компаніями і, не виключено, зможуть конкурувати у сфері електронних банківських послуг із традиційними банківськими установами.

Досліджуючи вітчизняні банки у сфері інтернет-банкінгу, можна зазначити, що банківські послуги через інтернет ще не набули масового поширення в Україні. Однак зростання популярності інтернет-банкінгу відбувається не лише на Заході, а й в Україні. До вітчизняних банків, які активно просуваються на шляху освоєння інтернет-банкінгу, можна віднести "Аваль", "Приватбанк", "ПУМБ", "ВАБанк", "Райффайзенбанк-Україна", "Київський міжнародний банк", "ING-Barings Україна", "Міжнародний комерційний банк", "Трансбанк", "Мегабанк", "Експрес-банк", "Ікар-банк" і "Мрія". За результатами досліджень, проведених "Українським фінансовим порталом", вісотковий розподіл банків, що використовують інтернет-ресурси, виглядає так: 38% банків мають інформаційний інтернет-ресурс, 3% надають часткові інтернет-послуги, 59% взагалі не мають ресурсів в Інтернеті [4].

Популярність інтернет-банкінгу в Україні підтверджується появою платоспроможного попиту на цей нетрадиційний вид банківських послуг (табл. 2) [3].

Так, вітчизняні послуги інтернет-банкінгу включають такі *основні* види:

- виписки за рахунками;
- інформація про інші відкриті банківські продукти (платіжні картки, депозити, кредити та ін.);
- платежі в межах банку;
- платежі в національній валюті в межах країни;
- оформлення заяв на підключення до інших послуг (sms-банкінг, картки, депозити, кредити та ін.).

А також *додаткові*:

- платежі в іноземній валюті;
- обмін валют;
- оплата рахунків про надані небанківські послуги (зокрема, комунальні, зв'язок);
- придбання ваучерів передоплачених послуг (мобільні оператори, інтернет);
- пряме поповнення балансу SIM-картками (USIM, R-UIM) за вказаним номером телефону.

Досягненнями є те, що українські користувачі Інтернету не позбавлені можливості сплачувати вподобані в онлайн-магазині товари чи послуги картками вітчизняних банків.

Наприклад, у банку «Надра» вже понад півроку пропонують дебетну картку Visa Virtuo, призначену тільки для оплати інтернет-послуг. Причому, побоюючись випадків карткового шахрайства, що почастишали останнім часом, рекомендується тримати на карт-рахунку

невелику суму, якої вистачить для одноразової купівлі. Потім рахунок можна відразу поповнити.

Аналогічний проект запропонував ПриватБанк. Клієнтам пропонується придбати через мережу відділень, банкоматів, POS-терміналів, а також систему електронного банкінгу «Приват-24» і сервісний центр банку передоплачені картки Prepaid Internet Visa Electron (PIVE) для розрахунків за товари і послуги в мережі Інтернет. Щоб купити картку, не треба відкривати рахунок або надавати якісь документи. Картка існує в електронному вигляді. Її власник тільки отримує чек із зазначенням реквізитів і може скористатися нею відразу після придбання. Картки PIVEInternational призначені для міжнародних розрахунків, а картками PIVEDomestic можна оплатити товари і послуги в Україні. Власники карт PIVE можуть безкоштовно користуватися системою "Приват-24", що дає власникові змогу відстежувати витрати по картці (витяг із карткового рахунку, баланс) і поповнювати рахунок.

Таблиця 2 – Порівняння систем інтернет-банкінгу в Україні [3]

Інтернет-банкінг	Перегляд виписок	Платежі в межах банку	Платежі в межах України	SWIFT платежі	Захист перегляду виписок	Захист платежів
Приватбанк	Так	Так	Так	Так	Пароль, SMS	Одноразовий пароль, SMS
Укрсиббанк	Так	Так	Так	Ні	Пароль	Одноразовий пароль, SMS
ING Банк Україна	Так	Так	Так	Ні	Пароль	Одноразовий пароль, SMS
Банк Аваль	Так	Ні	Ні	—	Пароль	—
Укрсоцбанк	Так	Так	Ні	—	Пароль	Одноразовий пароль, чек
Укрексім-банк	Так	Так	Так	—	Пароль	Одноразовий пароль, генератор; Цифровий сертифікат, захищений носій ключа
Universal Банк	Так	Так	Так	—	Пароль	Цифровий сертифікат, файл
Альфа-Банк	Так	Так	Так	—	Пароль	Одноразовий пароль, SMS
ОТП Банк	Так	Так	Так	Так	Пароль	Пін-код+генератор паролів

Висновки. Експерти вважають, що банки, які роблять зараз ста-

вку на розвиток інтернет-послуги, не помиляються і дуже швидко залишать далеко позаду конкурентів, які не приділяють цьому аспектові належної уваги. Незважаючи на те, що банківські послуги через Інтернет доступні поки що лише обмеженому колові клієнтів.

Список літератури

1. Розвиток банківської системи України [Текст] : монографія / О. І. Барановський [та ін.] ; за заг. ред. О. І. Барановського ; НАН України ; ДУ "Інститут економіки та прогнозування". – К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2008. – 584 с.

2. Владимірова, И. Г. Компании будущего: организационный аспект [Текст] / И. Г. Владимірова // Менеджмент за рубежом. – 2009. – № 2. – С. 21–24.

3. Мошенец, Е. Сетевой банкинг Украины [Электронный ресурс] / Е. Мошенец. – Режим доступа : <www.forextradingonlineinfo.net/article.php>.

4. Статистична інформація щодо основних банківських показників [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ingfn.com.ua>>.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© О.А. Кулініч, В.Ю. Андросов, 2011.

УДК 330.341.1 (477)

О.І. Печенка, ст. викл.

К.Ю. Величко, ст. викл.

П.О. Кійло, студ.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглянуто основні шляхи розвитку інноваційної моделі світової економіки та проблеми запровадження інноваційного характеру розвитку економіки України.

Рассмотрены основные пути развития инновационной модели мировой экономики и проблемы введения инновационного характера развития экономики Украины.

Considered the main ways of developing an innovative model of the global economy and problems of introducing innovative character of the economic development of Ukraine.